

Uredništvo: Koroška c. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravičeno sprejema naročnine, inšercije in reklamacije. Zame inšercijam po dogovoru. Za večkratne objave primeren nagrad. Nemožni ukazanosti so poštne preplate. Članki za objavo pošiljati v uradni list. Telefon interurban št. 285.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

40. številka

Ljubljana, dne 5. oktobra 1922.

40. številka

Škandal!

Odkar vlada našo državo radikalno-demokratsko-samostojna družba, smo doživeli že skoro brez števila škandalov v naši upravi. Da tatove, goljufe in podobne liče nastavljajo za uradnike, na to smo se že navadili, saj je ponarejevalec menic in prijatelj tujega denarja dandana minister. Kdor še je ohranil vsaj nekaj ta poštenosti in pravičnosti, se čudom čudi, kako je to, da si Pašič in drugi visoki gospodje pustijo očitati skoro teden za tednom, kako so oni ali njihovi otroci ali sorodniki in prijatelji izbrabili svojo službo, svojo uradno oblast v to, da so goljufali in si na krivične načine na stroške države, to je ljudstva, priciganili milijone in stotine milijonov. Vsa ta očitanja vtaknejo mirno v žep, pa še naprej ostanejo v službi in odirajo ljudstvo, kakor bi bilo to popolnoma prav, da v Jugoslaviji v imenu državotvornosti in ujedinjenja ministri in drugi oblastniki uganjajo zločine, za katere bi drugi ljudje dobili dolgoletno ječo ali pa še kaj več. Če je kaj žalostnega v naši državi, je to gotovo najbolj žalostno, da je pri vladajočih osebah izginil popolnoma čut poštenosti, pravičnosti in odgovornosti. Zato pa nima in ne more imeti ljudstvo zaupanje do take uprave. Gospodje se čudijo, zakaj ljudje niso zadovoljni in zakaj zabavljajo čez vlado. Tega ste krivi sami, ker vladate in upravljate državo tako, da mora tudi najbolj mirnemu državljanu zavreti kri, ker vidi, da bi bilo lahko mnogo boljše, ako bi pri vladi imeli več poštene volje in srca za ljudstvo in državo. To se ravno vidi, kako zlo je centralizem: par ljudi tam daleč v Beogradu lahko dela, kar hoče, ljudstvo pa si ne more pomagati, ampak mora razne krivice in nerednosti trpeti in se dati odirati. Če pa kdo s tem ni zadovoljen, pa pravijo, da je protidržen. Kako so včasih naši oblastniki bedasto nerodni, kaže en slučaj iz zadnjega časa, ki gotovo ne bo zaupanja do uprave in države povečal, ampak marsikaterega državljana razburil. Prinesel sem včeraj zjutraj pismo na pošto nabiralnico, pismo je bilo frankirano z znamko za 2 kroni in nujno bi moralo včeraj oditi. Popoldne pa mi ga sosedov otrok prinese nazaj ter pravi: na pošti so rekli, da je poštni pot prinesel telegram, da je od danes (25. sept.) naprej poštnina povišana za 100 odstot., da še torej moram pridjati znamko za 2 kroni. Prijel sem se za glavo in mislil, da to ne more biti res, zdelo se mi je tako postopanje neverjetno, nemogoče; moja zdrava pamet mi je pravila: če so že hoteli zvišati poštnino, bi vendar morali to vsaj en teden prej naznaniti, da ljudje o pravem času zvejo za povišanje. Hitel sem na pošto, da se prepričam, jeli res poštna uprava kaj takega storila. Tam mi pokažejo brzojavko, da je od 25. sept. povišana poštnina in že oddana pisma so se morala vrniti, da še dokupijo odpošiljatelji poštne znamke. Zdaj povejte ljudje božji, ali bi kaj takega bilo mogoče tam, kjer vladajo pametni možje? Ne vem, če še je kdo kedaj ljudstvo tako za norca imel. Tako delajo otroci ali pa bebi, ne pa resni možje, kakor bi morali vendar biti ministri. Poštni minister je vendar celi mesec spal, da ni imel časa pravočasno razglasiti povišanja poštnine in je moral to na vse zgodaj brzojavno storiti isti dan, ko povišanje stopi v veljavo. Ta minister pa zasluži red (orden) balkanskega raka ali pa polža prvega stepena, ker zna tako hitro razglasiti svoje odloke, da ti prej v veljavo stopijo, kakor jih mi izvemo. Drugokrat

bode gospod minister gotovo še boljše spal in povišanje razglasil en mesec potem, ko stopi v veljavo, in bo rekviriral vsa pisma in dopisnice, ki so tekom tistega mesca bile oddane na pošto. Se bomo torej doživeli nove čudeže nerodnosti in brezobzirnosti (da ne rečem kaj hujšega) slavnega centralizma, za katerega so tako vneti naši liberalci in samostojneži.

Ven iz moralne propalosti!

Vojna je neprimerno zrahljala vse nežnejše žice koprnehih src vseh slojev narodov. Javna vest in odgovornost je otopela in vspriče vedno rastoče draginje brez vsakega sorazmerja z naraščanjem zaslužka je nastala splošna gonja za — denarjem. Pridobitni krogi, zlasti bujno cvetoče verižništvo in zakotna trgovina, so imeli med vojno in po vojni zlato jamo, iz katere so posamezniki nagrabili razmeroma na lahek način precejšnjega premoženja. Do kakršnih v mirnem času ni bilo tako lahko priti. Brez velikega truda pridobljen denar ni imel za takezvrne vojne dobičkarje in verižnike nobene prave cene. Pilo se je in jelo in uživalo. Slabi vzgledi le-teh so privabili tudi manj tankegovestne ljudi obeh spolov v njihov krog. Nevoščljivost in neukročen pohlep je pognal za zakotno trgovino in verižništvo nesposobne ljudi tudi na pot zločina. In vse to pa je vplivalo tudi na splošno posurovelost in podivjanost. V vseh slojih se pojavlja neko nagnjenje, slično nekulturnim indijanskim običajem, češ, da le tisti kaj velja, ki prinese največ skalpov svojih nasprotnikov na svoj dom. Fant, ki še nikogar ni obdelal s kolom, nožem ali vsaj s pestjo, v očeh enakih surovežev ni pravi fant.

Nizki instinkti, ki majo svoje pravilo v latinskem izreku homo nomini lupus (človek človeka volk), so se vsesali v splošnost s tako močjo, da bo še poznim rodovom ostalo še mnogo naporenega dela, da izrujejo zadnje korenino tega strahovitega zla splošne podivjanosti in nemoralnosti.

Čimbolj napreduje splošno zastrupljenje zdrave narodove krvi, tembolj se peškuje v ozadje Bog, vera in Cerkev. Da, gre celo tako daleč, da tisti, ki so poklicani bdeti nad blaginjo svojega ljudstva, uporabljajo vso svojo državno oblast, ves upravni aparat države in pogled svojega položaja v to, da ubijajo ugled in vpliv Cerkve in duhovništva. Cerkev pa je osvedočena, v ti-sočletju preizkušena in od Boga samega ustanovljena vzgojiteljica narodov. Ona je edino uspešno sredstvo, da izločuje slabo in uvaja dobro. Molitev, vera v Boga in vzgledno krščansko življenje v družini, občini, pokrajini in državi, v kulturi, gospodarstvu in politiki, na socialnem polju in na vseh panogah javnega in zasebnega življenja se mora udeleževati v smislu večnostnih načel Kristusovih.

In kaj opažamo danes? Bog, Cerkev in vera se, potiskuje iz javnega življenja. Ljudje, ki so že zdavnaj iztrgali iz svojih zakrknjenih grešnih src vsako misel na svojega Stvarnika in Sodnika, nimajo nobene vesti več. In taki ljudje se vsiljujejo h krmilu naše s krivjo in s trpljenjem zlepljene države. Okrog te peščice časti in denarja lačne klike se zbira tolpa požrešnih volkov, ki tulijo, da prevpijejo javno vest, da prevpijejo tiste, ki v imenu Boga in po njegovih zapovedih vzgajajo ljudske množice k dobremu, odvrčajo od slabega in uničujejo nizke nagone k slabemu nagnjene človeške duše.

In seme posurovelosti in podivjanosti, vzkliko v bohotno rast pod takim zastrupljenim ozračjem, se širi in poglablja vedno bolj in bolj. Temu škodljivemu plevelu zvesto priliva — kdo? — liberalno učiteljstvo in brezversko sokolstvo. Ti elementi so se v svojem vsega zaničevanja vrednem hlapčevstvu vdinjali za Judežve srebrenike najpodlejšemu režimu. Zakaj? Zato, ker so v njihovih vrstah prevladale strasti, ki imajo svoj vir v neutешljivem pohlepu za uživanjem.

Kdor hodi v cerkev, prejema sv. zakramente in živi po svoji veri in zavesti, ta je zasmehovan in preganjan kakor divja zver. Zasmehovanje in preganjanje vršijo tisti hlapci režima, ki hočejo sedanje neznosno stanje nadaljevati v nedogled, ker jim trenutno nosi materialen dobiček. Vsak idealizem se ubija in mladina, ki je pred vojno bila glavna nositeljica idealnih poletov, ima danes pristržene peroti.

Kam to vodi? Na vešala. To pokazujejo sodni spisi, zlasti pa je posebno svarilno in poučno zadnje zasedanje mariborske porote. Kri na smrt obsojenih lepi na brezvestnih protiverskih gonjačih in hlapcih.

Katoliški shodi, ki so se letos vršili širom naše domovine, so mogočen bojni klic proti brezverskemu zapeljevanju in zastrupljevanju ljudstva. Nazaj k Bogu! Ne drvite za brezverskimi zapeljivci v časno in večno pogubo! Boj, ki so ga izzvali nasprotniki vere in ljudstva, sprejemamo! Tisoči in tisoči bojevnikov stoji iz naše narodne in požrtvovalne duhovščine, pesti se dvigajo, pripravljene, da na en sam klic izrujejo strup iz našega naroda.

Zato bolj ko kedaj prej zahtevamo avtonomijo Slovenije, verski pouk v vseh solah, iz katerih mora izginiti vsak protiverski duh. Ni dober pastir tisti, ki trpi med svojimi ovčicami garjevega ovna iz slabo umevane krščanske ljubezni do bližnjega. Garjevo ovco je treba izločiti in, če je upanje za ozdravljenje, ozdraviti jo, sicer pa iz usmiljenja do nje in do zdravih njenih tovarišič — ubiti. Druge poti ni in ne more biti.

Pred vsem pa je treba v našem ljudstvu vzbuditi zavest samopomoči. Naj ne bo krščanske hiše, v kateri bi se čital ali celo plačeval brezverski list! V vsako pošteno družino spada le in edino krščanski list! To načelo se mora povsod in vedno, vztrajno in dosledno izvajati, pa nam ne bo treba obupavati nad bodočnostjo našega ljudstva.

V jedru zdravo naše ljudstvo je danes preživelo težko krizo, ki jo je izzvala nemoralna in vsega preziranjna vredna žerjavščina, mati korumpirane samostojne stranke izdajalcev ver in ljudstva. Ponosno plapolala zastava Kristusova, okrog katere se zbirajo množice vernega ljudstva. Vrste krščanske SLS se množe iz dneva v dan, naša mladina pa se krepko oprijemlje odresilne orlovske ideje.

Naprej za Boga in domovino!

Novi neposredni davki.

Samostojna stranka je na vseh svojih shodih zatrjevala, da je samo zaradi tega v vladi, da doseže izjednačenje davkov in da bo odstopila, ako se ji to ne posreči. No, samostojnežem ni treba izstopiti iz vlade. — kajti prvi korak do izjednačenja je storjen. Pred nami leži »predlog zakona o neposrednih davkih«, ki ga je narodni skupščini predložila sedanja vlada, torej tudi naši samostojneži in demokratje. Za izjednačenje posrednih zakonov še ni predloga, torej še bo tukaj na-

Iz torbice starega strica.

Gospod urednik! Mislim, da mi ne boste zamerili, ako Vam pošljem nekaj vrstic. Ne bote zvedeli Bog ve kaj novega, a rad bi Vam in čitateljem včasih iz svoje torbice, svoje torbice, nekako, podal kako misel, ki roji v naših kmetskih glavah, nekatere nazore, želje in pritožbe, kakor se sosedje o njih večkrat pomenkujejo in razpravljajo. Ne bom pa tudi hud, če jih vržete v svoj koš.

I.

Balkanske zmešnjave.

Cudili se bote, da najprej pišem o Balkanu. Toda, saj smo mi zdaj tudi državljani države, ki sega daleč dol na Balkanski polotok. Balkan je nekaj politični ognjenik; koliko vojsk je že bilo na Balkanu, tudi svetovno vojsko je neposredno vnela iskra iz balkanskega ognjenika. In zopet se je začel tresti ta ognjenik, zopet se govori o vojski. Turki, ki jih je svetovna vojska pregnala iz Evrope, iz Balkana, se hočejo zopet vrniti, zopet bi si bili sosedji. Srbski oblastniki so pred meseci v Bolgariji grozili s kanoni, ob albanski meji smo dolge mesce imeli boje in nemire. Zdaj nas vabi Grčija, da bi ji pomagali zoper Turke, Rumunija, da bi ji prišli na pomoč zoper Rusijo. Iz vsega tega tudi mi preprosti ljudje, ki nam skrivnost tako imenovane visoke politike niso znane, spoznavamo, da še na Balkanu, (kakor tudi drugod po svetu) vedno vre, da še ni pričakovati

trajnega miru. In vendar si vsi želimo trajni mir, ki nam je neobhodno potreben. Kako bi naj zlasti balkanski narodi, ki so zaradi neprestanih vojsk in vednega nereda in nemira že toliko trpeli in zaostali za drugimi narodi, prišli vendar do miru? Ko smo se zadnje nedelje o tem pogovarjali, smo prišli do tega zaključka. Če govori človek s kom izmed kmečkoga in delavskega ljudstva, bo vsak rekel, da mu ni za vojsko, da noče drugemu, ki malo drugače govori, delati krivice in mu vzeti svobode, da hoče z drugim v miru živeti. Tako misli srbsko ljudstvo, tako slovensko in hrvatsko, tako tudi bolgarsko in macedonsko ljudstvo. Ljudstva bi rada v miru živela, njim ni za prepir in boje, saj so že dovolj trpela. Da ni na Balkanu miru so krive poleg velesil razne vladarske družine in nekaj bogataških velikašev, ki v nerednih in vojnih razmerah lažje odirajo ljudstvo in še dobivajo denar od velesil. Zato bi bilo potrebno, da bi se povsod na Balkanu ustanovile velike ljudske stranke kmetskega in delovnega ljudstva, ki bi stopile v stik in dogovore med seboj ter se pogovorile, na kaki podlagi bi se ustanovila velika balkanska (oziroma jugoslovanska) ljudska država, v kateri bi ljudstva imela največjo politično, gospodarsko in socialno svobodo. Ustava te ljudske države bi morala biti taka, da bi vsi posamezni deli: Bolgari, Srbi, Hrvatje, Slovenci, Macedonci (znabiti tudi Albanci) imeli popolno avtonomijo, da bi bilo nemogoče, drugega tlačiti in ovirati v razvoju. Ali bi bila ta ljudska država monarhija ali republika, naj bi odločilo ljudstvo po-

polnoma svobodno. Ravno tako bi naj ljudsko glasovanje odločilo, ali hočejo posamezni narodi to ljudsko državo kot zvezo balkanskih (jugoslovanskih) držav, ali kot enotno državo z obširno avtonomijo ali samoupravo za posamezne dele. Zdaj, ko se hočejo že spet Turki vrniti na Balkan, bi bila najboljša priložnost, pa tudi nad vse potrebno, da bi vstali balkanski narodi in rekli: mi ne potrebujemo ne Turkov in ne Grkov, ne jerobstva Angležev ali Francozov, mi hočemo: Balkan naj bode Balkancev, mi hočemo močno skupno državo, mi ne potrebujemo in nočemo več vojske in prepira, ki ga netijo razne vladarske rodovine in njihovi agenti, ampak hočemo, da se ljudstva med seboj sporazumejo in ustvarijo veliko ljudsko državo, v kateri naj bo enakopravnost, pravičnost in svoboda. Pred tako ljudsko državo bodo tudi zunanje države imele respekt. Mi smo prepričani, da se bode prej ali slej naša misel uresničila: čimprej se bo to zgodilo, tem bolje za vse. Naj bi voditelji ljudskih strank ne zamudili sedanjega ugodnega trenutka ter nemudoma stopili v medsebojni stik. Vrnitev Turkov v Evropo bi morebiti s tem preprečili, ljudstva bi se mogla bolje razvijati, Balkan bi ne bil več ognjenik, ampak bi se pomiril. Seveda kak liberalen ali samostojen centralist bode rekel: to je protidržavno. Mi pa mislimo tako: kar ljudstvo želi in kar je ljudstvu potrebno in koristno, to ne more biti protidržavno, ker država je zaradi ljudstva in ne ljudstvo zaradi države. Država je črevelj, ljudstvo je noga, a črevelj se mora delati po nogi, ne pa noga po čreveljih.